

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. президента
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»
В. М. Ожоган
27 травня 2020 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ
для вступників на навчання до аспірантури для здобуття ступеня
доктора філософії (PhD) за спеціальністю
293 «МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»
(галузь знань: 29 «Міжнародне право»)

Схвалено
Вченою радою
факультету правничих наук
(протокол № 2 від 20 лютого 2020 р.)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Складання вступного іспиту з фаху передбачено Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2020 р. (далі – Правила) для тих абітурієнтів, які вступають на навчання до аспірантури НаУКМА для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) з відповідних спеціальностей, зазначених у *додатку 1* до Правил.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю «293 Міжнародне право» має за мету з'ясування рівня фахових компетентностей, теоретичних знань і практичних навичок абітурієнтів з міжнародного права; визначення готовності вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю «293 Міжнародне право» проводиться у формі **усного екзамену**, під час якого кожен абітурієнт надає відповіді на три питання, вміщені в обраному ним білеті.

Кількість білетів – 30

Час на підготовку до відповіді – 30 хв.

Тривалість опитування одного абітурієнта до 30 хв.

Зразок білета:

1. Функції міжнародного публічного права.
2. Поняття, джерела, принципи та система міжнародного гуманітарного права.
3. Засади здійснення миротворчих операцій за міжнародним правом.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ

1. Поняття, юридична природа та сфера дії сучасного міжнародного публічного права

- 1.1. Походження терміна «міжнародне право» та поняття міжнародного публічного права
- 1.2. Сфера дії міжнародного публічного права та його характерні особливості
- 1.3. Природа юридично обов'язкової сили міжнародного публічного права
- 1.4. Функції міжнародного публічного права

2. Історія міжнародного права

- 2.1. Наукові періодизації історії міжнародного права та теорії виникнення міжнародного права
- 2.2. Особливості стародавнього міжнародного права
- 2.3. Міжнародне право періоду Середньовіччя
- 2.4. Класичне міжнародне право

3. Співвідношення міжнародного публічного права та національного права

- 3.1. Теорії співвідношення міжнародного публічного права й внутрішньодержавного права
- 3.2. Дія міжнародного публічного права в національному праві

4. Система й структура міжнародного публічного права

4.1. Поняття системи та структури міжнародного публічного права

4.2. Поняття, критерії відокремлення та види галузей міжнародного публічного права

4.3. Поняття, критерії відокремлення та класифікація інститутів міжнародного публічного права

4.4. Сутність явища фрагментації міжнародного публічного права

5. Основні принципи міжнародного публічного права

5.1. Поняття основних принципів міжнародного публічного права

5.2. Функції основних принципів міжнародного публічного права

5.3. Природа й ознаки основних принципів міжнародного публічного права

5.4. Класифікація та зміст основних принципів міжнародного публічного права

6. Джерела міжнародного публічного права

6.1. Поняття та види джерел міжнародного публічного права

6.2. Міжнародний договір

6.3. Міжнародний звичай

6.4. Рішення міжнародних організацій

6.5. Рішення міжнародних судових органів

6.6. Односторонні акти держав.

6.7. Допоміжні засоби для визначення норм міжнародного публічного права

6.8. Поняття, форми, способи та механізм реалізації норм міжнародного публічного права

7. Норми міжнародного публічного права

7.1. Поняття та характерні риси норм міжнародного публічного права

7.2. Види норм міжнародного публічного права та їх класифікація

7.3. Ієрархія норм міжнародного публічного права

7.4. Кодифікація норм міжнародного публічного права

7.5. Концепція «м'якого права» у міжнародному публічному праві.

8. Суб'єкти міжнародного публічного права

8.1. Зміст інституту міжнародної правосуб'єктності

8.2. Поняття суб'єкта міжнародного публічного права

8.3. Держава як суб'єкт міжнародного публічного права

8.4. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій

8.5. Питання міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб

9. Визнання у міжнародному публічному праві

9.1. Поняття та юридична природа визнання

9.2. Форми, типи та засоби визнання

9.3. Визнання нових держав та урядів

9.4. Інші види визнання у міжнародному публічному праві

10. правонаступництво у міжнародному публічному праві

10.1. Поняття, підстави та об'єкт дії норм правонаступництва

10.2. правонаступництво держав щодо міжнародних договорів

10.3. правонаступництво держав щодо державної власності, архівів та боргів

10.4. врегулювання проблем правонаступництва у зв'язку з припиненням існування СРСР та правонаступництво України

10.5. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо міжнародних договорів 1978 р.

10.6. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів та державних боргів 1978 р.

11. Міжнародно-правова відповідальність

11.1. Поняття, юридична природа та підстави для виникнення відповідальності за міжнародним публічним правом

- 11.2. Протиправні діяння в міжнародному публічному праві та їх класифікація
- 11.3. Обставини, що звільняють від відповідальності в міжнародному публічному праві
- 11.4. Суб'єкти відповідальності в міжнародному публічному праві
- 11.5. Види та форми відповідальності в міжнародному публічному праві
- 11.6. Статті щодо відповідальності держав за міжнародно-протиправні діяння 2001 р.
- 11.7. Відповідальність за правомірну діяльність
- 11.8. Міжнародно-правові зобов'язання erga omnes суб'єкта міжнародного права перед іншими державами та міжнародним співтовариством
- 11.9. Умови правомірності та механізм застосування санкцій за міжнародним публічним правом
- 11.10. Поняття, підстави, умови правомірності та механізм застосування контрзаходів
- 11.11. Поняття санкцій в міжнародному праві
- 11.12. Санкції щодо Російської Федерації та персональні спеціальні обмежувальні заходи, спрямовані на припинення агресії РФ проти України
- 11.13. Концепція естоппеля в міжнародному публічному праві та перспективи його застосування у випадках порушень міжнародно-правових зобов'язань
- 11.14. Концептуальні підходи до кваліфікації Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї

12. Населення в міжнародному публічному праві

- 12.1. Поняття й основні категорії населення
- 11.2. Питання громадянства в міжнародному публічному праві. Справа Ноттебома 1955 р.
- 11.3. Юридичний статус іноземців, осіб без громадянства та осіб з множинним громадянством
- 12.4. Гаазька конвенція про деякі питання, що стосуються колізій законів про громадянство 1930 р. та Конвенція про громадянство заміжньої жінки 1957 р.
- 12.5. Європейська конвенція про громадянство 1997 р.
- 12.6. Конвенція про статус апатридів 1954 р. та Конвенція про скорочення без громадянства 1961 р..
- 12.7. Юридичний статус біженців, вимушених переселенців та переміщених осіб. Конвенція про статус біженців 1951 р. та Протоколу до неї. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців.

12.8. Право притулку

13. Міжнародне гуманітарне право

- 13.1. Поняття, джерела, принципи та система міжнародного гуманітарного права
- 13.2. Кваліфікація збройних конфліктів та сфера застосування міжнародного гуманітарного права
- 13.3. Учасники збройного конфлікту
- 13.4. Захист жертв війни за міжнародним правом
- 13.5. Засоби та методи ведення війни
- 13.6. Кваліфікація збройного конфлікту на території України (від 2014 р. до цього часу)

14. Міжнародне кримінальне право

- 14.1. Поняття, джерела та принципи міжнародного кримінального права
- 14.2. Міжнародні злочини та індивідуальна кримінальна відповідальність за міжнародним правом
- 14.3. Юрисдикційні питання у міжнародному кримінальному праві та міжнародний кримінальний процес
- 14.4. Міжнародні кримінальні судові установи. Міжнародний Кримінальний Суд. Римський Статут.
- 14.5. Форми та напрямки міжнародного співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю
- 14.6. Юридична допомога та екстрадиція.

14.7. Попереднє розслідування ситуації в Україні Офісом Прокурора Міжнародного кримінального Суду

15. Територія в міжнародному публічному праві

15.1 Поняття та види територій у міжнародному публічному праві

15.2. Поняття територіального верховенства, юридична природа, склад та підстави зміни державної території

15.3. Державні кордони та їх юридичний режим

15.4. Територіальні спори та претензії

15.5. Території з особливим юридичним режимом

15.6. Правовий режим Антарктики

16. Міжнародне морське право

16.1 Поняття, джерела та принципи міжнародного морського права

16.2 Класифікація та юридичний статус морських просторів згідно з Конвенцією з морського права 1982 року

16.3 Юридичний режим Арктики

17. Право міжнародних договорів

17.1. Поняття, джерела та принципи права міжнародних договорів

17.2 Сторони в міжнародних договорах

17.3 Укладення договору

17.4. Дія та дійсність міжнародного договору

17.5. Тлумачення міжнародного договору

17.6. Припинення міжнародних договорів

17.7. Естопель в праві міжнародних договорів

18. Право зовнішніх зносин

18.1 Поняття, джерела, принципи та система права зовнішніх зносин

18.2 Органи зовнішніх зносин держави та їх система

18.3 Дипломатичне право

18.4 Консульське право

18.5 Право спеціальних місій

18.6 Дипломатичне право міжнародних організацій

19. Право міжнародних організацій

19.1 Поняття, джерела та принципи права міжнародних організацій

19.2. Поняття, ознаки та класифікація міжнародних міждержавних організацій

19.3. Організація Об'єднаних Націй

19.4. Регіональні міжнародні організації

19.5 Міжнародні неурядові організації

19.6. Рада Європи

19.7 Європейський Союз

20. Мирне вирішення міжнародних спорів

20.1 Поняття, джерела та принципи права мирного вирішення міжнародних спорів

20.2. Поняття міжнародного спору та класифікація мирних засобів вирішення міжнародних спорів

20.3. Міжнародний Суд ООН

20.4. Регіональні й спеціальні міжнародні судові установи

20.5 Міжнародні арбітражні (третейські) суди

20.6 Вирішення міжнародних спорів у рамках міжнародних організацій

21. Право міжнародної безпеки

21.1 Поняття, джерела та принципи права міжнародної безпеки

21.2 Засади колективної безпеки за міжнародним правом

21.3 Засади здійснення миротворчих операцій за міжнародним правом

- 21.4 Роззброєння та обмеження озброєнь
- 21.5 Невоєнні аспекти міжнародної безпеки
- 22. Міжнародне економічне право**
- 22.1 Поняття, джерела, принципи та система міжнародного економічного права
- 22.2 Міжнародні економічні організації
- 22.3 Юрисдикційні імунітети держав та їх власності
- 22.4 Регулювання діяльності транснаціональних корпорацій у сфері міжнародних економічних відносин за міжнародним правом
- 22.5 Вирішення міжнародних економічних спорів
- 22.6. Право СОТ
- 23. Міжнародне довкільне право**
- 23.1 Поняття, джерела та принципи міжнародного довкільного права
- 23.2. Інституційний механізм міжнародного довкільного права.
- 23.3. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті 1991 р.
- 23.4. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (*Орхуська Конвенція, Aarhus Convention*)1998 р.

24. Міжнародне право захисту прав людини

- 24.1. Поняття, джерела та система міжнародного права захисту прав людини.
- 24.2. Універсальність прав людини.
- 14.2. Універсальні міжнародно-правові акти з прав людини.
- 14.3. Конвенція про запобігання злочинів геноциду і покарання за нього 1948 р.
- 14.4. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 1968 р.
- 14.5. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поведження і покарання 1984 р.
- 14.6. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 р. та Протоколи I і II до Женевських конвенцій.
- 14.7. Універсальні механізми імплементації і контролю за додержанням прав людини.
- 14.8.Регіональні акти та механізми захисту прав людини
- 14.9. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод
- 14.10. європейська соціальна хартія (переглянута)

III. ДЖЕРЕЛА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

Основні джерела

1. Конституція України 1996 р. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 2222-IV від 08.12.2004, ВВР, 2005, № 2, ст.44; № 2952-VI від 01.02.2011, ВВР, 2011, № 10, ст.68; № 586-VII від 19.09.2013, ВВР, 2014, № 11, ст.142; № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143); № 1401-VIII від 02.06.2016, ВВР, 2016, № 28, ст.532).
2. Статут Організації Об'єднаних Націй 1945 р.
3. Статут Міжнародного Суду Справедливості ООН 1945 р.
4. Загальна декларація прав людини 1948 р.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р.
6. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.
7. Конвенція про право міжнародних договорів 1969 р.
8. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів 1978 р.

9. Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів.
10. Конвенція про запобігання злочинів геноциду і покарання за нього 1948 р.
11. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства 1968 р.
13. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність видів поводження і покарання 1984 р.
14. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 р. та Протоколи I і II до Женевських конвенцій.
15. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р.
16. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р.
17. Конвенція з морського права 1982 р. і Додаткова Угода до неї 1995 р.
18. Європейська конвенція про визнання юридичними особами міжнародних неурядових організацій 1986 р.
19. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті 1991 р.
20. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (*Орхуська Конвенція, Aarhus Convention*) 1998 р.
21. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори.
22. Угода про співробітництво в авіаційному пошуку і рятуванні в Арктиці 2011 р.,
23. Угода про реагування на забруднення моря нафтою в Арктиці 2012;
24. Угода про зміцнення міжнародного арктичного наукового співробітництва 2013 р.
25. Угода про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р.
26. Закон України “Про міжнародні договори України” 2004 р.
27. Закон України “Про державний кордон України” від 4.11.1991 р.
28. Висновки Дослідницької групи з фрагментації міжнародного права, затверджені Комісією МП ООН 2006 р
29. Антонович М.М. Міжнародне право: Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 381 с.
30. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник / За ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.
31. Василенко В.А. Основи теорії міжнародного права. – К.: Вища школа, 1988. – 288 с.
32. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: Навч. посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2000.
33. Задорожній О.В. Генеза міжнародної правосуб’єктності України. – Київ: К.І.С., 2014. – 688с.
34. Міжнародне право. Основні галузі: Підручник / За ред. В.Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2004. – 816 с.
35. Мицик В. Права людини у міжнародному праві: Підручник. – К.: Видавничий дім «Промінь», 2010. – 722 с.
36. Shaw M.N. International Law. 5th ed. - Cambridge University Press, 2005.- 1288 р.

Додаткова література

1. Антонович М.М. Україна в міжнародній системі захисту прав людини: Теорія і практика. – К.: КМ Академія, 2007. – 384 с.
2. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. Пер. з англ. - К.: “АртЕк”, 1997. - 583 с.
3. Задорожній О.В. Міжнародне право в міждержавних відносинах України і Російської Федерації 1991 – 2014. – Київ: К.І.С., 2014. – 960 с.
4. Збірка документів Ради Європи, ратифікованих Україною. – К.: Фенікс, 2006. – 496 с.
5. Лукашук И.И. Международное право: Общая часть. - М.: Изд-во БЕК, 1996. - 371 с.

6. Лукашук И.И. Международное право: Особенная часть. - М.: Изд-во БЕК, 1998. - 410 с.
7. Мережко А. Наука политики международного права: истоки и перспективы. – К.: Юстиниан, 2009. – 144 с.
8. Неліп М.І., Мережко О.О. Силовий захист прав людини: Питання легітимності в сучасному міжнародному праві. - К.: Наук. думка, 1998. - 192 с.
9. Україна в міжнародно-правових відносинах. Книга I: Боротьба із злочинністю та взаємна правова допомога. - К.: Юрінком, 1996. - 1176 с.
10. Brownlie I. Principles of Public International Law. 4th ed. - Oxford: Clarendon Press, 1990. - 748 p.
11. International Law Chiefly as Interpreted and Applied in Canada. 5th ed. / H.M. Kindred et al. - Emond Montgomery Publications Limited, 1993. - 957 p.
12. Malksoo L. Russian Approach to International Law. – Oxford University Press, 2015. – 226 p.
13. Shelton D.L., Carozza P.G. Regional Protection of Human Rights. – 2nd ed. – Oxford University Press, 2013. – 1080 p.
14. Smith R.K.M. Textbook on International Human Rights. – Oxford University Press, 2005. – 404 p.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати вступного іспиту з фаху за спеціальністю «293 Міжнародне право» оцінюються за **100-бальною шкалою**.

Оцінювання усних відповідей абітурієнта на питання екзаменаційного білета за спеціальністю «293 Міжнародне право» здійснюється за такими критеріями:

Сумарна кількість балів за усні відповіді на питання білета	Критерії оцінювання
91 – 100	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді на всі 3 екзаменаційні питання, виявив глибоке розуміння їхньої суті та змісту, а також високий рівень теоретичних знань і практичних умінь з фахових дисциплін. Відповіді абітурієнта засвідчують здатність до аналізу й інтерпретації засвоєного матеріалу, відмінне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
76 – 90	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді не менше ніж на 2 екзаменаційні питання або правильно, але недостатньо повно, відповів на всі 3 питання. Відповіді абітурієнта засвідчують у цілому високий рівень засвоєння програмного матеріалу, здатність до його аналізу та інтерпретації, належне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
50 – 75	Абітурієнт надав правильну та повну відповідь не менше ніж на одне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують задовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, а також достатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
0 – 49	Абітурієнт не надав правильної та повної відповіді на жодне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують незадовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, недостатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.

Абітурієнт вважається таким, що склав вступний іспит з фаху за спеціальністю «293 Міжнародне право», якщо його оцінка за усні відповіді на питання екзаменаційного білету становить **50 – 100 балів**.

У випадку, якщо екзаменаційна оцінка є нижчою за 50 балів (**0 – 49 балів**), абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність «293 Міжнародне право».